

Միլէթիմիզաէ պուլունան պազը ազա-

տիրութիւնս ալ ինսանիյնէթտէ . . .
զաթլարըն կիտիլինէ նազարէն , պէօյլէ ույ-
դունսուզլուզլար էքսիք օլմանեանաղընսան ,
հէր հայտէ վարչութիւնուն նաչարը տիգ-
դաթընը արգու իտէրլէր :

Ատանա եպիսկոպոսու իւզէրինէ վէրիլէն
հապատիւ մալիւմինիզ :

Պու սաաթ մէսմուհիմիզէ նազարէն Ն-
պիսկոպոս թարաֆը օլան ժողովուրդ պասթ
իտէրէք , ախլամ ժամընտա միւմայլիէյի
թառնանա չըգարըպ քարոզ վէրտիրմիշ օլտու-
ղու իշին , խայրիսան գաթըն պիրի պունու
տախի իլավէ իթմէնիզ իշին իշար իթմիշտիր :

Պիր գաչ մահ մուգատտէմ դազէթայի
միւթէպէրինիդտէ Ատանա խանէտանը Պըզ-
տիկեան հաճի ցարութիւն աղանըն վասիլէ-
թի օլան մէպալիդին իճրասը հագգընտա ի-
շարընըզը օգուտուգ իսէքտէ , պու անէ
գատար պիր սէմէրէսի կէօրիւլէմէտիկիտէն ,
եփնէ խաթըրտան չըգարմայրպ , դազէթայի
միւթէպէրինիզ իլէ տուլուրուն , պէօյլէ ու-
թանտըրմաղ իլէ պիր էյլիք տողա պիւսին
միլլիլէ :

* * *

Խմբագիր

1866 օգոստոս 20

Ի Պատրիարքարան Հայոց

Վարեգին վարդապետը Պատրիարքարանի
կոնյակնութեան մէջ հինցած ըլլալով կը
կարծէ , որ մինակ ինքը գիր գրել գիտէ , իսկ
տեքիշները բանի տեղ չգնելով գրչին ծայրէն
ելածը կը պահանջէ որ հրատարակուի , եւ
աղէկ կընէ , որպէս զի ուրիշներն ալ իրեն
ինչ ոգւոյ տէր ըլլալը իրեն 'ի հայեւոյ
տեսնան :

Ձեր 418 թիւ Մանգումէն կարդացի , յո-
րում կախարդութեան մը նկարագրութիւնը
կընէիք , բայց այնքան զարդարուն , որուն
մէջ ճշմարտութիւնը ընդ աղօտ կերեւէր ,
որայն հանդէսին ներկայ էինք , յիշաւի մենք
ցաւեցանք ձեր ընդ քօղով գրելուն վրայ՝ եւ
կուզէի որ այս մասին բացայայտ տեղեկու-
թիւններ յայտնէիք , եւ հասարակաց կարծիքն
ալ այնպիսի խնդրոյ վրայ հրաւիրէիք : Հազիւ
մէկ երկու օր անցած էր , եւ անա Ման-
գումէի այս ինչ թիւն ալ ձեռքերնիս անցաւ ,
որուն մէջ Վարեգին վարդապետին երկու բո-
ղոքագիրները մէկ մէկու ետեւէ հրատարա-
կուած տեսայ : Յիշեալ բողոքարկուն , ձեր
զանիկայ վէրի վարդապետին հետ համամիտ
հրատարակելուն գայրանալով , եւ զինքը այն-
պիսի արատէ մը ազատ երեւցընելու աշխա-
տած ատեն՝ իր ընկերներն ալ անմեղադիր ը-
նելու նպատակաւ , բոլորովին կը ժխտէ այն-
պիսի եղելութիւն մը՝ որ բազմաթիւ անձանց
ներկայութեանը տեղի ունեցած է : Ողորմելի
վարդապետը կըսէ թէ՝ այնպիսի բան մը ոչ
տեսայ եւ ոչ լսեցի Պատրիարքարանի մէջ :
ստույթիւն մը որ բնաւ տեղի չունի , զի եթէ
ինքը ոչ լսած եւ ոչ տեսած ըլլար , ինչո՞ւ
ուրեմն պիտի ջանար իրեն հետ ամբաստան-
եալներն ալ պաշտպանելու աշխատել : Սակայն
չերկնցնելով խօսքերնիս բաւական կը հա-
մարիմ համառօտիւ մը պատմել այն իրիկուան
եղելութիւնը :

Այն ինչ չորեքշաբթի իրիկուն հապիւ-

ժամը մէկ ու կէսը կար , յեգիպոսէն եկող
Մկրտիչ եպիսկոպոսը , վէրի վարդապետը ,
Վարեգին վարդապետը աճապարանօք վեր
եկան , եւ զմեզ հրաւիրեցին մեծ սենեակը ,
աճախ եւ առաջ վէրի վարդապետը հրաման
ըրաւ որ մէկ շամտան եւս բերուի ու լու-
սաւոր ըլլայ սենեակը , եւ սենեկին դուռն
ալ գոցուեցաւ : Եգիպոսէն գալող եպիսկո-
պոսը սաղմոսը ձեռքն առնելով սաղմոսի
մէջ տեղէն կապեց , եւ գրասեղանին վրայ
դրաւ » վէրի վարդապետը աւելի լոյս ըլ-
լայ ըսելով շամտանները գրասեղանին վրա-
յէն առնելով գետինը դրաւ . եւ հրամայեց
որ աթոռի վրայէն ելելով ծնկան վրայ նըս-
տինք :

Նոյն կէտին մեր խելքէն քահանայ մը
գտնուելով մէջերնիս , վէրի վարդապետ հը-
րաման ըրաւ որ քահանան իր առջեւը գայ ,
որ գլխաւոր գործին պիտի սկըսէին , ահա
այն ատեն էր , որ արժ . Գէորգ վարդապե-
տը ոտքի վրայ ելելով խնդրեց եպիսկոպո-
սէն որ ընելիքներուն վրայով համառօտ տե-
ղեկութիւն մը տայ : Վէրի վարդապետը ծի-
ծաղելով մը կապահովցընէ զմեզ թէ (բան
չիկայ փորձուած բան մըն է , կասկած բան
չիկայ) : Գէորգ վարդապետը իր պահանջու-
մէն յետո չկենալով՝ սկսաւ դէմ դնել թէ
այսպիսի պաշտօնական տեղի մը մէջ եպիս-
կոպոսի նախագահութեամբ , եւ պատրիար-
քի վէրի եւ այսքան վարդապետ եւայլն ,
այս բանը ըրած ատեննիս՝ աշխարհի բերան
պիտի ինանք , լսողներն ալ բակիլա թաքեր
են պիտի ըսեն : Վարեգին վարդապետը վը-
րայ բերաւ ըսելով թէ (կեցիք նայինք՝ տես-
նանք ինչ պիտի ընէ , եպիսկոպոս մարդ է ,
անիկայ եկեղեցւոյ կանոնը մեզնէ աղէկ
գիտէ) : Վէրի վարդապետը (ճանրմ , բան
չկայ ասիկայ փորձուած բան է , մանաւանդ
թէ՝ ամենքս ալ եկեղեցական ենք խոստո-
վանանք կը մնայ մէջերնիս , ո՞վ պիտի դուրս
հանէ) : Վերջապէս Գէորգ վարդապետին ,
մենք Սաղմոսը սուրբ գիրք կը ճանչնանք
զանի կարդալով կրօնք մը սորվինք , բայց
ոչ կապելով ըսելուն վրայ , Եգիպոսէն եւ
կող եպիսկոպոսը Սաղմոսը քակեց , պէտք
չէ , պէտք չէ չուգեր , չուգեր ըսելով գրա-
սեղանին վրայ դրաւ , եւ սա խօսքերը ար-
տառանեց թէ՝ (վէրի հայր սուրբ դուն գի-
տես ա՛՛ ով ըլլալը , ես իմ ստակիս գողը գը-
տած եմ , եւ երէք օրէն յականէ յանուանէ
դուրս կը հանեմ , վէրի վարդապետը միւս
օրուան մինչեւ ժամը տասներկուքը միջոց
դրաւ :

Յաջորդ օրը եպիսկոպոսը կերթայ Պատ-
րիարք սրբազանին կըսէ թէ՝ ես իմ գողըն
գտայ եւ անմիջապէս դուրս կելլայ : Այժմ Գա-
րեգին վարդապետին ճեւ ոչ լսեցի եւ ոչ տե-
տայ ըսելը » ո՞ր կը մնայ , ո՞վ կընայ վստահիլ
թէ միայն քննութեան համար կանչուած ըլ-
լայ Վարեգին վարդապետը (որովհետեւ ին-
քը այսպէս կըսէ) « Ինչո՞ւ ուրեմն քննու-
թիւն չըրին , վէրի վարդապետը սուտ գու-
րուցեր է իրեն » : Կը հարցնեմ հիմա վէրի
վարդապետին , թէ մէկ շամտան բաւական
չէ՞ որ մէկմ'ալ բերել կուտայ , կը հարցը-
նեմք զարձեալ թէ մոմերը գետնի՞ վրայա-

ւելի լոյս կուտան՝ թէ՛ գրասեղանին վրայ ,
ըստ տէրունեան բանի՞ (ոչ լուցանէ ճրագ
եւ դնէ ընէ գրուանաւ , այլ 'ի վերայ աշ-
տանակի , եւ լոյս տայ ամենեցուն որ 'ի տանն
իցեն) :

Կը հարցնեմ զարձեալ , քննութեան ի՞նչ
արգելք կըլլար աթոռներու վրայ նստիլը ,
որ վէրիւր ամենուն ծնկան վրայ գալ կը հը-
րամայէ :

Կը հարցնեմք եւս , որո՞վ առթիւ արդ-
եօք քահանան եւ ոչ ուրիշ մէկը իր առ-
ջեւը նստելու կը հրաւիրէ վէրի վարդապետ ,
ի՞նչ պիտի ընէր արդեօք . . . Եպիսկոպոսը
այժմ ինքզինքը արդարացեալու համար « սաղ-
մոսին վրայ երդում տալու համար կան-
չեցի » կըսէ : Կը հարցնեմք եպիսկոպոսին ու-
րեմն թէ սաղմոսը կապելու ի՞նչ հարկ կար ,
կը հարցնեմք զարձեալ թէ սաղմոսին տեղը
միթէ աւետարան մը կը պակսէր պատրի-
արքարանի մէջ , թող որ Մայր եկեղեցին
իր առջեւն է :

Ուրեմն Վարեգին վարդապետ , այն իրի-
կունը մեզ կանչեցին քննութեան համար չէ
եղեր , այլ ուրիշ գործի մը համար որ վէրի
վարդապետին սենեակը տեղի ունեցած էր ,
զոր 'ի ներել թերթիթ . . . Խմբագիր հրա-
տարակելիք կը խնդրեմք :

Մկրտիչ եպիսկոպոսին արդէն բազմա-
հիմուտ անձ մը ըլլալը ամեն մարդ գիտէ ,
մանաւանդ յեգիպոսու երթալէն 'ի վեր : Իր
հիմուքեանց մէկն ալ գողեր գտնելն է եղեր ,
որ ժամանակիս համար խիստ պիտանի ար-
հեստ մընէ : Կորստագիւտ եպիսկոպոսը ստակ-
ները գողցուցի ըսելէն վերջը իր փոքրաւոր
քահանային հետ վէրի վարդապետին սեն-
եակը կերթան , Սաղմոս մը բերել կուտան ,
եւ մանր պարապ թղթերու վրայ ալ կասկա-
ծաւոր անձանց անունները կը գրեն , յետոյ
դուռը գոցելով եպիսկոպոսը սաղմոսին մէջ
երկաթի պէս բան մը խօթելով կը կապէ
սաղմոսը , դէմ առ դէմ նստեցընելով վէրի
վարդապետը ու քահանան զիրք երկուքին
ցուցամատնեթէն կը կախէ , ու մէկ կողմէն
մանր թուղթերը կարգաւ սաղմոսին վրայ կը
դնէ : Այս գործողութեան մէջ երկու թուղթ
դրած ատենը զիրքը կսկըսի շարժիլ մինչեւ
քահանան ան ու դողով կը լեցուի : Հնարա-
գիւտ եպիսկոպոսը այն երկու թղթերը վէ-
րիին կը կարդացընէ , որոնք իրեն ստակին
գողերն են եղեր :

Արդ եպիսկոպոսին (վէրի հայր սուրբ
հրամանքդ գիտես ա՛՛) ըսելը , եւ վէրի վար-
դապետին ալ (ասիկայ փորձուած բան մըն
է) ըսելը վերոյիշեալ գործողութեանց ար-
դիւնքն է , այս ամէնը դուրս չի հանելու հա-
մար քահանան թէպէտ սաստիկ խորհրդա-
պահութեան կը պարտաւորէր , այսու ամե-
նայնիւ տեսած հրաշից վրայ սքանչանալով
միամտութեամբ մէկ քանի անձանց մէջ կը
գուրցէ :

Քահանայն այժմ հոս չէ , կորուստագիւտ
եպիսկոպոսը Եգիպոսի ննջեցեալները ան-
թաղ կը մնան , եւ ծնեալներն ալ անկունք
կը մնան տէի , աճապարանօք ճամբու կը
դնէ զայն , կամ գուցէ իր հմայութեանց վը-
րայ այնքան վստահ չըլլալով հոյն փարա-

ւոյի ճարտարագոյն մոգերէն որոշ տեղեկու-
թիւն առնելու համար վաղ ընդ փոյթ եգիպ-
տոս կը խըրկէ զքահանայն:

Մնամք անձնանուէր եւ նախանձախնդիր
կանոնաց լուսաւորչական կաթողիկէ ուղ-
ղափառ տուրք եկեղեցւոյ:

Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Ի Կ. Պոլիս:

Վարդապետ Կ. Ս.

Գարեգին վարդապետ, նասրւ քի Ման-
գու մէմիզին 124 իւնիս նիւսիսինտէ
հետեւ լիւն իտի, օգոստոս 9 թարիսիւ
պիղէ կէօնտէրտիկի իւք մէքթուպունտա
«Այդպիսի արարողութիւն ո՛չ տեսայ եւ
ո՛չ ալ լսեցի, որ համամիտ կամ հակամիտ
ալ եղած ըլլամ. Ուստի չեմ ընդունիր եւ
չը հերքեմ ձեր այն խօսքը, եւ միանգա-
ժայն կարեւոր պարտք մը կը համարիմ
ազդ առնել ձեզ որ առանց ստոյգ տե-
ղեկութեան այսպիսի «---» հրատարա-
կութեան զգուշանաք», տէմիշ, վէ պիղ
տախի իթիմատա շաեան օլմատըղընը
մէգքիւր նիւսիսիմիզտէ պիլտիմիշ իտիք.
Իշիթէ պու տէֆա պալետտէքի մէքթուպ,
տէմիշ Մանգու մէմիշ, իլլա մէքթուպ Գա-
րեգին վարդապետին պիր օգգա սագալը,
վէ գօսգօծա գալըաղը, վէ հէմտէ էսէֆ
իտէրէք սէօյլէրիզ քի կարգը կանոնույ-
լա գօսգօծա պիր եալանը իրթիքեապ, վէ
հէմտէ դագէթատա տէրձինէ իձթիսար
իլլէմիշ իտուկինի թաստիգ իլլէմիշ տիր.
Վա՛հ, վա՛հ, վա՛հ, պու վարդապետ զան-
նէն երկիրմի սէնէտէն պէրու բաթրիք-
իանէտէ էօմիւր կէչիւրմիշ, վէ եազըձըլըգ
մէմուրիլէթիլի իձրա իթմիշ, վէ պիր
գաչ բաթրիգ սագալընա կիւլէրէք, օրա-
տա իսայիձէ նուֆուգ բէյուա իթտիքտէն
պաչգա, կրօնական ժողովտա տախի, է-
կէր եանըլմազ իսէք «աւտեմադպիր (» . . .)
օլմուշ իտի. Պէօյլէ պիր ուֆազ շէյտէ,
վէ մէյուանտէ ետտի սէքիզ նէֆէր շա-
հիտէր պուլունտուղու հալտէ, վէ հէմ-
տէ հիշ տէյիլ իսէ արատան պիր չոգ վա-
գըթ կէչէրէք ունուտուլմուշ օլմաեւպ,
իլլա անձագ պիր գաչ կիւն կէչմիշ օլ-
տուղու թագտիրտէ, պու մէրթէպէ եա-
լանձըլըգա ձէսարէթ իտէն պիր վարդա-
պետ, աձէպա շիմտիյէ գատար, թահ-
թընտան քէնտիսի իշին մէնֆաաթ օտ-
ղածագ օլան պիւլիւք շէյլէրտէ նէ՛ գա-
տար եալանլարը իրթիքեապ իթմիշ օլուպ,
վէ նիշէ իշիւրի շիւրագէսիւտէն չըգարա-
լագ, նիշէ սահիպ մէսալիհէ դատըլըգ
իթմիշ օլմալը տըր սուլի զաննընա զա-
հիպ օլագ ծայիզ տէյիլ մի տիր:

Պիղ վագթիլլէ պու վարդապետին
բաթրիքիսանէտէն չըգարըլմասընըն էհա-
լէ հագգընտա խայրը օլաձաղըն բաթրիք-
իանէյէ նասիհաթ վերմիշ իտիք. լաքին
իձրասընը կէօրէմէմիշ իտիք. վէ իշիթ-
իլիլիլլէ նէզարէն, սրբազան Պատրիարք

հայր հագգըթիլէրինիւն եէնի կէլտիքլէրի
վագըթ, մէձիս ազալարընտան պիր գաչ
գաթլար տախի այնի իձրայի կէօրմէյէ
չալըշմըլար իսէտէ, պիղիմ կիպի, ինատ-
ձըլըգտան պաչգա պիր շէյ կէօրէմէմիշ-
լէր տիր. պագալըմ բաթրիքիսանէնիւն նա-
մուսու, պուաէֆաքի լէքէյի տախի թա-
լըմաեա, իսայի վագըթ թէհամիլլէ իտէ-
ձէք մի տիր:

Բաթրիքիսանէտէ պագըձըլըգ, վէ ար-
գասընտան տախի եալանձըլըգ, տօղրու-
սու բաթրիքիսանէմիզ իշին ազ շէրէֆ տէ-
յիլ տիր. Բաթրիքիսանէ պու իքի ձիւն-
հալարըն սահիպլէրինէ, միւսթահագգ օլ-
տուղլարը ձէզալարը վիլմէտիքձէ, մէգ-
քիւր լէքէտէն գուրթուլմամաեաձաղը
թարիֆէ հաձէթ տէյիլ տիր:

Շուկու տախի ունուլմամեղ սէօյլէ-
մէյէ քի, Գարեգին վարդապետ եէնի
պիր ալօգաթլըգ էօյրէնմիշ օլտուղուն-
տան, հէր նէ գատար «մէյուանէ պիր
Սաղմոս կէթիլիլէրէք իք պաղլանտըղը-
նը» կէօրմիւշ իմիշ իսէտէ, պագըձըլըգ
իձրասը իշին օլտուղունու պիլմէտիկին-
տէն, «այդպիսի արարողութիւն ո՛չ տե-
սայ եւ ո՛չ լսեցի» տիմէքտէ իմիշ (քէն-
տի թագրիլի տիր պու):

Տօղրուսու պէօյլէ պիր վագըթտա,
էկէր մէրգուլմ վարդապետին շու լագըր-
տըսընը եուտաձագ գատար պիր չօպան
տախի պուլունուր իսէ, ասըմըգ իշին պիր
հագաթէթ աւտ իտէրիզ:

ԴԱՍՏԻԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆ

Մարդկային սեռը կազմող անհատները
բնութեան արարչին սահմանած յառաջադի-
մական կատարելութեան ընթացից մէջ մրտ-
նելու եւ իբրեւ կատարեալ մարդ յարատե-
ւելու եւ բնութեան ձիրքերը ընկերականու-
թեամբ եւ երջանկութեամբ վայելելու համար
նախնայապէս եւ գլխաւորապէս ինչ բանի ան-
հրաժեշտ պէտք ունին:

Ճշմարիտ դաստիարակութեան:

Ինչ է դաստիարակութիւնը:

Այնպիսի հանրական բառարանին մէջ այս
բառը շատ եւ իշարու հակառակ նշանակու-
թիւններ ունի:

Հարցուր հին օրերու խաւար եւ ահեղի
մշուշով ուղեգնուն պարկը փքացած խա-
ւարի որդւոցը մնացորդներուն. եւ ահա ա-
նոնք իսկոյն յոխորտալով պիտի ըսեն քեզ
թէ դաստիարակութիւնն ուրիշ բան չէ,
բայց եթէ իրենց զաւակները անխօս եւ
դողդողացող կապիկի նմանցունելու, եւ բը-
նական հետաքրքրութենէն սախալ զանա-
զան առարկայից նկատմամբ ստէպ հարց-
մունքներ ընող մանկանց անյադ միտքը
սաստելով եւ յանդիմանելով կաշկանդելու
արհեստ մը, եւ վարժապետը, կամ դաստի-
արակը աս նողկալի գալափարին կուրօքէն
գերի եղող գործիք մը:

Այո՛, գարշելի թշուառական, անիծից ար-
մատ, հիմա աչքք կը հանեմ, լուէ. մեծին

առջեւ գուն ո՛վ ես որ կը խօսիս, երբ քե-
զի բան մը հարցուի նէ, գլխով կամ մա-
րած ու խղղուկ ձայնով այո՛, կամ ոչ ըսէ՞
կըսէ խաւարին խստագէտ գործին. եւ
համարը չգիտցած ատենն ալ մէկ երկու
կուռի կիջեցունէ մանկան գլխուն, որով
խեղճ մանուկը թէ դպրոցին մէջ եւ թէ տու-
նը ծնողացն առջեւ չարժուն, բայց անխօս
եւ իմացական կարողութիւնը երիզապնդեալ
ու կաշկանդեալ կապիկ մը կը դառնայ, որոյ
համար եւս խաւարին թշուառ գործին յարգ
ու համարում կատանայ եւ կը վարձատրուի:

Ահա մարդկային սեռը թշուառութեան
անդունդը մղող խաւարին որդւոցն ունե-
ցած գաղափարը դաստիարակութեան մա-
սին:

Հարցուր Արեւելեան ֆանաթիք քրիստո-
նէից, անոնք երբէք չյիշելով Արիստոտէլի
Պագոնի, եւն, դաստիարակութեան նկատ-
մամբ յայտնած մէթօտը, իսկոյն քեզի պի-
տի ըսեն թէ դաստիարակութիւնն ուրիշ
բան չէ. այլ մարդկային նորածին սեռը
ի մանկութենէն մեքենայական շարժանց եւ
հնազանդութեան վարժեցունելու արհեստն է:

Հարցուր Հնդկաստանի Պրահմանաց, այն
ատենն սա պատասխանը պիտի տունես թէ,
ամէնէն աւելի կրթեալ եւ դաստիարակեալ
մարդը այն է, որ լաւ գիտէ ձըլըղնաթ
եւ Նէպօ աստուածները պաշտել անձնա-
տանջ եւ անձնասպան արարողութիւններով:

Հարցուր Թալմուտականաց հին մնացորդին
եւ պիտի տեսնես դաստիարակութիւն բառին
առջեւ սա բացատրութիւնը, «խորաման-
կութեամբ եւ խարդախութեամբ խաբելու-
վարժեցունել» իմանկութենէ. . . :

Հարցուր Լոյոլայի թոռներուն, որք
թէ եւ նոյն բառին բացատրութիւնը տալու
համար պիտի կարմիրն. . . եւ էսքօպարա-
կան խարդախ մեկնութեանց դիմեն, բայց
մէկ գանի Պաղղիացի երեւելի հեղինակներ-
ատոր պատասխանը սա կերպով պիտի տան:
«Յիսուսեանց այն իրենց պարծանք ըրած
քաջ դաստիարակութիւն տալու ճարտա-
րութիւնը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ պա-
տանեաց վարքը լրտեսելու անարգ դրու-
թիւն մը, ազէկ ոճով բան մը սորվեցուցած
չունին դպրոցներուն մէջը. Շատ ծախքեր
կընեն, շատ աչք խաբող եւ անտի հան-
դէմներ կը կատարեն ի ցոյցս եւ տղայոց
ծնողքը խաբելու համար»: «Գուգա փիլի-
սոփայ»:

«Ասկէ աւելի ինչ բաղձալի բան կայ
Լոյոլայի թոռանց, որ այնպիսի դպրոցներ
ունենան, ուր բան սորվեցնելու հարկ, եւ
բան սորվեցունող պէտք չըլլայ:

Ազէկ գտան մէկգմէկ սուրը Լուլուսիսն
ու Յիսուսեանք: Մահն ու դատարկու-
թիւնը լուեղայն սակարկութիւն ըրին իրա-
րու հետ. . . «Լոյոլայի թոռներն ինչ
կերպ դաստիարակութիւն կուտան» կըսէ
Միշլէ, ու Յիսուսեանց մէկ ջատագովին
գըրածը մէջ կը բերէ. «Ինտոր որ նորա-
ծին մանուկը խանձարօք կը փաթթենք ու
օրոցը կը դնենք որ շիտակ մեծան, նոյն-
պէս ալ հարկ է որ տղոց կամքը պզտիկուց
եթէ ներելի է ըսել, երիզապնդենք, որ

մեծնան նէ իրանելի եւ ոգեշահ դիւրաթե-
քութիւն մը ունենան » : Մէկ մարդ մը կա-
տարեալ հնազանդութիւն ընելու համար
« ցուպի եւ դիւր պէս ըլլալու է » :

Իսարձեալ Միշլէ կըսէ . « մէկ մարդու մը
մէկ գործարանին տկարանալովը եթէ մէկալ
գործարանը զօրանայ ալ նէ , ո՞վ իրաւունք
ունի . . . մէկուն աջ աչքը հանելու , որ ձախ
աչքը աւելի յստակ տեսնէ . . . : Ամբարը-
տութիւն չէ՝ հրէշ ձեւացնելու արհեստը
հոգեոյն վրայ ալ բանեցունելը , ըսելով թէ
այս կարողութիւնը վրադ պիտի մնայ եւ
այն կարողութիւնը պիտի զոհես , յիշողու-
թիւնը , պզտի բաներու զգացողութիւնը ,
զբաղանաց եւ ճարտարութեան մէջ այս եւ
այն սովորութիւնները կը թողունք որ ի
գործ դնես , բայց ձեռքէդ պիտի առնենք
այն բանը , որ բուն իսկ էութիւնդ է , որ
անով ես՝ ինչ որ ես , այսինքն կամքդ ու
ազատութիւնդ : Այդպէս անպիտան պիտի
եղթաս մնաս , մենք քեզ իբրեւ մեքենայ
պիտի գործածենք . իսկ դուն քու վրադ
երբեք իշխանութիւն պիտի չունենաս » :

Երբեք չէ :

— Կէչէն հափթալար թարափըմը պիր
մէքթուպ կէլէրէք , Մանգուլմէմիզէ տէրճի
բէճա օլունմուշ իտիյսէտէ , եւրիմիզ միւ-
տատէ իթմէտիկինտէն շիմտիյէ գատար
գալմըշ , վէ ուզունճա օլաուղունտան մուխ-
թասար գըլմըշը տըր :

Դէօյլէ քի , Պէյօղլու Էրմէնի Գաթօ-
լիքէրինտէն , պիր էճգաճը գալֆասընըն բէ-
տէրի վէֆաթ իթտիկինտէ , մէրգում կիտիպ
քիլիսէտէն տէօրթ նէֆէր վարդապետ իս-
թէմիշ , վէ ֆաղըր հալի մէյտանէ գօնուլա-
րագ պիր վարդապետին քիֆայէթ իսէճէկի
քէնտիյէ նասիհաթ իտիլմիշ իսէտէ , մէրգում
իսքեաթ օլմատըղընտան , վագաա տէօրթ
վարդապետ կէօնաէրիմիշ , ֆագաթ լազըմ
կէլէն մէսարիֆաթըն թէտիյեէսի իշին տախի
ուսթասը օլուպ , վէ քէզալիք Գաթօլիք
քիլիսէտէն թապի պուլունան պիր գաթ-
տան քէֆալէթ իմգասը աղընմըշ , վէ ճէնա-
ղէնին տէֆնինտէն պիր գաշ կիւն սօնրա ,
լազըմ կէլէն տէօրթ եիւզ շու գատար ղու-
րուշ մէրգում քէֆիլտէն իսթէնիլմիշ , վէ
օրթալըղըն տարըղը ճիւնթիլէ , հէֆսի պիր-
տէն վիրիլէմէյիպ , ճէսթէ ճէսթէ վէրիլէճէկի
ճէվապը ալընմըշ , վէ չէօյլէ պէօյլէ տէր իքէն
գըլ ու գալ բէյտա օլմուշ , թարափէյնին
գաթասը գըզմըշ , վէ քիլիսէ մէճիլիս թա-
րափընտան շու բարանըն թահիլինէ թայ-
էին գըլընան գաթ զապթիյէյի թուլտու-
ղու կիպի էճգաճը տիւքքեանընա տաեամըշ ,
վէ Գալաթա սէրայընտա զապթթա մէճմուրու
պէյ էֆէնտի հաղթէթլէրի հուզուրունա չըգ-
մըշլար , էճգաճը անճագ ճէսթէ պէ ճէս-
թէ վիրէպիլէճէկին պէեան իթմիշ , քիլիսէ
մէճմուրու մուլթազ քեաֆֆէսինի շիմտի
իսթէրիմ տէյի իտտաա իյլէմիշ , օրի միւշա-
րիլէյն հաղթէթլէրի , միւտտաինին պու իտ-
տասընը անըպլամըշ , վէլնասըլ քէյֆիյէթ
մէճիլիս տաեանմըշ , վէ օրատա տախի շու
լայըզաղը նէֆասնիյիլէթ թագպիհ գըլընմըշ ,
վէ մահ պէ մահ եիւզէր ղուրուշ թէտիյե
օլունմատընա գարար վէրիլմիշ , վէ միւտ-

տախի մէրգում բագի օլմամըշ իսէտէ , Ս .
Ոսկեբերան քիլիսէսի մէճիլիս թարափընտան
րույի մուվաֆազաթ կէօսթէրիլիկինտէն
մէքթիւր մուարագա պիթմիշ տիր :

— Պու տէֆա Մանշէսթէրտէ պու-
լունան տօսթուումուղուն պիրիսի , թա-
րափըմըզա սէլամընը պիլտիրտիկինտէ ,
Ամէրիգանըն Նիւ-Եօրք Հէրալտ նամղա-
ղէթասընըն Լօնտրատա պուլունան մուխ-
պիրինին , կէչէն հափթալար Բրուսիա
գրալը հաղթէթլէրինին իրատ իյլէտիկի
նուլթու թէլէկրաֆ իլէ Ամէրիգաեա
մէքթիւր զաղէթաեա պիլտիրտիկինի , վէ
պիր լուղէթ իշին պիր ինկիլիզ լերասըէ-
տա օլունմագ լազըմ կէլիպ , վէ նուլթու
մէքպուր իսէ պին լուղէթտէն իպարէթ
օլտուղունտան , պին ատէտ լերա թէ-
տիյէ իյլէտիկի , տիմէք տիր քի , մէքթիւր
զաղէթանըն , եալընըզ պիր հափաթիսի
միւշթէրիլէրինէ օն կիւն էվլէլ օգուլթ-
տուրսուն իշին , պին լերա եալընըզ թէլէկ-
րաֆ բարասը վէրտիկինի տախի պիլտիրմիշ ,
վէ պիլիմ զաղէթաճըլըղըմըզ իլէ , օրա-
լարըն զաղէթաճըլըղը ֆարգընը տէր իսա-
թըր իթտիրմիշ , վէ աճէպա միլլէթիմիզ-
տէ կիւնտէ կիւնէ զաղէթա օգուլթա
արզու վէ զայրէթի իլէրու կիթմէքտէ՝ մի
տիր տէյի սիւալ իթմիշ տիր :

Միւմաշիլէյն տօսթուումուղա իսպէր
վէրիլիքքի , պիլիմ զաղէթաճըլըղըմըզ
իլէ օնլարըն զաղէթաճըլըղը արասընտա
պիր իլէ պին ատէտ արասընտա պուլունան
ֆարգ գատար ֆարգ վարտըր . շիւնքի
էհալիմիզ իլէ Ամէրիգա էհալիսի պէյնինտէ
տէրքեար օլան իմիթ թէգատտիւմ ֆարգը
տախի հէման այնի տէլէճէտէ պուլուն-
մագտա տըր . պէլլէր օրատա պինտէ պիր
քիշի զաղէթա օգուլթաճըլըղը տէյի ի-
քէն , պիլլտէ իսէ , անճագ պինտէ պիր
քիշի օգուլթաճըլըղը օլուպ , վէ պուլնլար-
տան տախի էքսէրիսի , օգուլտուղունտան
միգտարի քիֆայէտէ իսթիֆատէ իթմէ-
նի պիլմէտիկինտէն , վէ իթիպար ու էմ
նիյէթէ վէ տիլգաթա շաեան պահալարը
ֆարգա միւզթէտիր օլմատըգտան պաշ-
դա , հափաթիսին պաեաթլըղը վէ թա-
ղէլիլի ֆարգը աղիմինէ իսէ տալա էհէմ
միլլէթ վիլմէտիլլէրինտէն , սէքիզ , օն ,
եիկիրմի , վէ հաթթա պիր այ էվլէլ պաշ-
գա զաղէթատա օգուլթուլ Օլան հափա-
տիլլէրի հափաթիս տէյի օգուլթաճըլըղը ,
վէ հաթթա զաղէթալարըն սըգ սըգ վէ
հէր կիւն չըգմասընտա տէրքեար օլան
մէնֆատթը հիշ մագամընտա թուլթա-
րագ « այ էֆէնտիմ , պէօյլէ հէր կիւն
զաղէթա չըգարմագ նէ տիմէք տիր , զա-
ղէթա տէտիկին պիլիմ պիլտիրիմիզ ճիւմա
իթմէսի կիւնլէրի չըգմալը , վէ բազար
կիւնլէրի պօշ գալընտըղը , վէ ճան սը-
գըլտըղը վագըթթալարտա օգուլթալը վէ
էյլէնիլլէրի տիր » տիմէքտէ տիրլէր :

Պու ճիւմլէ իլէ տախի , միլլէթիմիզ

տէ կիւնտէն կիւնէ զաղէթա օգուլթա-
լըղըն իսայր ու ֆայիտէսի , կէրշի զիւա-
տէ թանըմաեա պաշլամագտա տըր . ֆա-
գաթ , էսէֆ իտէրիզ քի , բէք աղըր
սուրէթտէ իլէրու կիթմէքտէ օլաու-
ղունտան , էկէր պու տէրէճէտէ գալըր
իսէ , հիշ տէյիլ իսէ էվլուպա էհալիսինին
շու շիմտիքի տէրէճէտէն վասըլ օլա պիլ-
մէք իշին , լա ագալլ եիւզ սէնէեէ միւհ-
թաճ օլաճագ տըր :

Շու միւնասէպէթ իլէ , սիթէմ իտէ-
րէք սէօյլէրիզ քի , պիր իքի պտտան պէ-
րու եալընըզ թէլէկրաֆ փարասը օլարագ
եէվմիյէ 40—50 ղուրուշ մէսարիֆ իթ-
մէքտէ իքէն , զաղէթաճըլըղը օգուլթաճըլըղը
րըն , զանն իտէրիզ քի , եալընըզ եիւզտէ
եիկիրմիսի շու ֆէտաքեարըղը թագաթիք
իլէ իզհարը մէմուհնիյէթ իյլէմէքտէ
տիր . հալ պու քի պիլ պու գատար իշին
տախի թէչէքքիւր իթմէլիսի :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻԹԵԻ

Մանգուլմէմիզին 127 ինճի նիւս-
իսէսինտէ թէլէկրաֆ իսպէրի օլարագ ,
եազտըղըմըզ Չանագ-գալէսի եանկընը
թաֆսիլաթը ճիւմա իրթէսի չըգարը-
լան Լէվանթ Հէրալտաա օգուլթաճըլըն իսիւ-
լասասընը տէրճ իտէրիզ :

Մէքթիւր չէհրին պիր թիւլթի եան-
մըշ շիտտէթլի բիւզկեարլա :

Միւսլիման էվլէրի	71	տիւքքեան	12
Էրմէնի	66	"	47
Եէհուտի	192	"	72
Բուլմ	122	"	8
Ճէմիսի			441
			139

Պուլնարտան մատա 3 ճամի , 1 խան
վէ պիր համամ եանմըշ տըր :

— Ճիպալիտէքի եանան մաղազանըն
եանընտաքի մաղազատա բամուգ տօլու
օլմայրպ մատէն քէօմիլլէրի տօլու իմիշ .
վէ հանան մաղազա Պալօս նամ սիկուր-
թա գուլմանեասընտան սիկուրթա իթ-
տիրիլմիշ օլմաղին , հիշ պիր գարարա
ուղարմամըշ տիմէքտէ տիր :

— Եարընքի Մանգուլմէմիզտէ , կէ-
չէն հափթատան վատ իթմիշ օլտուղու-
մուզ կաթուղիկոպուզ մէսէլէսի օգուլթա-
ճագ տըր :

ԻԼԱՆԸ ԲԵՍՄԻ

Պապը սէրասկէրի էպնիյէսի իշին լիւ-
զում իւղէրինէ , միւլթէտտէտէն էրէկլի-
տէ ինշա իթտիրիլիպ , պու տէֆա կէլ-
միշ օլան իւշ ատէտ մալունանըն պա-
տէմա լիւզումի գալմանեարագ ֆիրուլթ
օլունմաղընտան , թալիպ օլանլարըն էպ-
նիյէյի ասկէրիյէ գօմիսիօնունա միւրա-
ճաաթ իյլէմէլէրի :

21 րէպիւլ աիրըր 1283

ՍԱՀԻՊ ԱԶԱԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏԸ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆՏԷ
ՊԵՏ-ՈՂԱՌՏԱ ԶՈՂՈՒ ԶՈՂՏԱ , ԶՈՐՈՐԱՅ ԶԳՏՈՒԼԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՐԵՐԵՐԱՆ ՆԻՊԵՐՈ 319 .